

of Humanitarian and socio-economic disciplines, the Academy of State prison system (Chernihiv, Ukraine), E-mail: doniyne@ukr.net

Stigmatization of people who have gone wrong: problems of the modern time

Abstract. *It has been reported that modern social space despite the proclaimed principle of focusing on humanism and tolerance, is more suitable to the social construction of various labels rather than any other of a number of historical types. The purpose of the article is analysis of the phenomenon of stigmatization, which is present in the pluralistic oriented social space of the beginning of the 21st century and that is directed towards the certain categories of individuals, including people who have gone wrong.*

It has been noted that at some historical stages of development of a society stigmatization had a different background, but always acted as an element of social stratification of a society, because its action was associated with social norms and support of social stability. It has been defined that stigmatization is determined by the contradictions arising from the interaction of the worlds different in their evaluative hierarchies. It is shown that stigmatization is the result of rituals aimed at establishing relationships within the social space for the type of "Ours-Alien". It is also determined that many of the rituals are formed in the process of stigmatization as a additional mechanism of penalty for deviation of the rules that define the belonging to the legal actions. Attention has been given to the fact that in the situation of stigmatization of people who have gone wrong, it goes about the implementation of the public latent desire of taking part in the "theme punishing society", which implementation is in disciplinary discourse described by M.Foucault. It has been pointed out that the source of the stigmatization of people who have gone wrong is the fear of the Other, the desire to dominate and attempts to implement the disciplinary regulations, and in case of accepting them, the stigmatized people must have a feeling of superiority and advantages over others. It has also been highlighted the extraordinary harm of stigmatization both for stigmatized people and social space, because it is not only dangerous for public morality, but also for the humane social rules, and the latter may become the basis for the emergence of tension inside this space.

Key words: *stigma, stigmatization, categorization, ritual, punishment, control.*

УДК 111.7:130.12:165.4

Киселиця С. В.

кандидат філософських наук, доцент
доцент кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін
Чернігівський національний технологічний університет
(Чернігів, Україна), E-mail: ksvim37@gmail.com

ВІРА ЯК ФЕНОМЕН ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

Анотація. *Аналізуються онтологічні та епістемологічні виміри віри, її кореляція з екзистенціалами відчаю та сумніву. Феномен віри виявляється трансцендуванням за межі теперішнього у неповторне минуле і невизначене майбутнє через аксіологічне та логічне моделювання цілісного людського буття. Введено поняття «віротворення» позначає конструктивну духовну здатність і є особливою ідеалізуючою діяльністю людини, мудрим виходом із проблемних життєвих ситуацій, символом внутрішньої сили її носія.*

Ключові слова: *віра, віротворення, екзистенціал, відчай, сумнів, впевненість, довіра, переконаність.*

Постановка проблеми. Цивілізаційні виклики останніх десятиліть, вочевидь, піддають сумніву віру у майбутнє, тож актуалізується необхідність осмислення феномену віри та її значення у житті людини як усім доступного засобу виходу із кризових ситуацій. Самосвідомість сучасника все частіше демонструє антропологічну непевність, методологічну занедбаність, пізнавальний скепсис, морально-правовий розпач, соціальну апатію, творчу нереалізованість, культурну невизначеність. Очевидно, подолання цих деструктивних станів є неможливим поза екзистенціальною мудрістю віри, яка цілокупно з надією та любов'ю видається чи не єдиною життєствердною альтернативою.

Труднощі дослідження феномену віри в сучасному світі зумовлені прагненням надати їй статусу вузької форми людського існування, неоднозначним тлумаченням і категоріальною невизначеністю, а її місце обмежити релігійною цариною чи досягнути як міфологічний витвір нічим не заангажованої свідомості. Проте більш глибоке проникнення в структуру буття людини показує, що віра – не лише емоційно-психологічний стан, зумовлений необхідністю пристосування до все більш складних умов існування, а й екзистенціал людського буття, який передбачає цілісність та повноту пізнання людиною самої себе та світу.

Відтак, актуальність теми спричинена необхідністю визначення сутнісних характеристик віри, способів її проникнення у глибинні прошарки свідомості з метою як особистого ошасливлення, так і гуманізації культурно-антропологічного простору. Екзистенціальний погляд на зазначену проблематику передбачає переосмислення засадничих принципів буття-у-вірі, серед яких: прояснення віри як специфічно людського способу буття задля гармонізації трансцендентного та екзистенціального світів [3].

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика віри проходить через боротьбу містики та логіки з їх пріоритетами щодо світоглядних настанов та пізнавальних стратегій. У результаті взаємодії матеріалізму та ідеалізму, монізму, дуалізму та плюралізму, атеїзму, політеїзму, монотеїзму, пантеїзму та деїзму в європейській філософії сформувалися декілька філософських парадигм віри. Передусім, варто окреслити два протилежних підходи до віри як способу пізнання, які визначають способи існування. Це раціоналізм та ірраціоналізм.

Відповідно до ірраціоналізму, як нам видається, віра породжується переживанням. Істини віри не підлягають сумніву, сприймаються безумовно, стають безпосереднім знанням, оскільки не потребують інших доведень, аніж бажання вірити у вищій авторитет, істину в останній інстанції, надприродну силу, абсолютну ідею, Бога, космічну душу, світовий розум тощо. Таке осягнення віри сягає позараціональних видів духовної діяльності, заснованих на емоції, інтуїції, осягненні, одкровенні, інстинкті, підсвідомому, уяві, очікуванні тощо. Ірраціоналізм в питаннях віри яскраво представлений у патристиці, волюнтаризмі, інтуїтивізмі, психоаналізі, слов'янофільстві.

Згідно з раціоналізмом, віра породжується і стверджується мисленням. Істини розуму є результатом логічного осмислення трансценденції, що ґрунтуються на законах виключеного третього, несуперечності, тотожності, достатніх підстав. Аналіз і синтез, індукція і дедукція сформували засади раціонального доведення існування позаприродної субстанції у вигляді божественного ефіру, духу, енергії, ноосфери, позаземної цивілізації, світової душі, інтелекту, наджиття тощо. Прихильниками раціоналізму в питаннях віри є схоласти, прагматики, а також представники західноєвропейської класичної філософії XVII–XVIII століть. Ідеї цих авторів продовжуються в неокантіанстві, неогегельстві, неопозитивізмі та постпозитивізмі.

Відповідно до екзистенціально-персоналістичного тлумачення, віра є результатом творчої діяльності людини, що обумовлює відкритість і толерантність стосовно носіїв інших світоглядних проєктів, поєднує раціоналізм та ірраціоналізм, долаючи суперечність між ними, гуманізує їх. Цей підхід розвивається екзистенціалізмом і персоналізмом. Цікаво, що в цьому річці ще за століття до висловлювань західноєвропейських і російських авторів, концепти віри зустрічаємо в українській «філософії серця», актуалізованій у XVIII – XIX століттях.

Кантівський принцип поєднання апіорного та апостеріорного пізнання дозволяє осягнути суперечливий характер віри і розуму. З огляду на складність усвідомлення індивідуальних і колективних виявів віри дослідження вимагає також застосування методів І. В. Ф. Гегеля, які були розвинуті К. Марксом та його послідовниками – сходження від абстрактного до конкретного і взаємозалежності онтогенезу та філогенезу.

Застосування прагматизму Ч. С. Пірса, В. Джемса, Дж. Дьюї зумовлене необхідністю розв'язання суперечності між об'єктивністю предмета і суб'єктивністю знань про нього через відповідність очікуванням з метою ефективної адаптації людини до світу.

Прояснення природи віри як екзистенціалу людського буття, передусім, привертає увагу до філософських дискурсів екзистенціалізму та персоналізму. Зокрема, екзистенціальної діалектики естетичного, етичного і релігійного у С. К'єркегора, де віра є основою кожного із них [4] та «апофеозу безпідставності» Л. Шестова з його бунтівним ствердженням адогматичного мислення, де віра виступає психологічною настановою. Методологічно значущими стали виокремлення феноменів віри та довіри у житті людини, здійснене М. Бубером [2] та екзистенціальна дихотомія буденного зовнішнього та особистісного внутрішнього буття людини М. Бердяєва [1].

Запропонований К. Ясперсом концепт «філософської віри» постає способом урівноваження екзистенції й трансценденції у людському існуванні [7]. М. Гайдегер, звертаючись до проблеми цілісності людини і світу, розглядає такі стани як «буття-в-світі», «буття-з-іншим», «буття-до-смерті», «страх», надає світоглядно-теоретичні підстави для подолання їх екзистенційної розірваності через екзистенціал віри. Питання темпоральності віри вимагають застосування її тлумачення П. Тілліхом як «динаміки граничного інтересу людини». Визначення екзистенціальної основи віри спричинює наш інтерес до дослідження С. Франком онтології незбагненого у взаємозалежності «трансцендування назовні» та «трансцендування всередину». Спрямованість до герменевтики суб'єкта М. Фуко окреслюється необхідністю обґрунтування нами природи віротворення через застосування методології духовного самоперетворення.

В контексті осмислення віри як екзистенціалу плідною виявляється контрверза «ідоли – ідеали», запропонована Е. Ільєнковим, концепти «класичної та некласичної раціональності» М. Мамардашвілі та «перетворююча довіра» у діалектиці віри та розуму Е. Соловйова.

Представники сучасної Київської світоглядно-антропологічної школи створюють самобутні методологічні умови дослідження феномену віри. Зокрема, В. Шинкарук розглядає екзистенціал віри, зіставляючи його з екзистенціалами надії та любові [6], П. Копнін та С. Малеев [5] – у співвідношенні зі знанням, С. Кримський та М. Попович через гуманізм раціональних вимірів людського буття, О. Яценко – духовні почуття, одним із яких є віра, В. Табачковський – боротьбу людини як полісутнісної істоти за віру у свою поміркованість, В. Лях – через мудрість як мистецтво жити, Н. Хамітов – у контексті граничного буття людини. Проте, складність природи віри вимагає нових філософських розвідок, зумовлених як укоріненістю даного феномену в глибинах екзистенції людини, так і модифікованістю його форм.

Метою нашого дослідження є осмислення віри як феномену людського буття. Досягнення мети передбачає вирішення низки взаємопов'язаних **завдань**: зафіксувати екзистенціальний статус віри; здійснити демаркацію поняття віри з дотичними до неї категоріями; розглянути динаміку віротворення та реконструювати способи і форми її функціонування; здійснити теоретичну експлікацію суперечливої сутності віри через її присутність як в екзистенції, так і трансценденції; виявити темпоральний характер віри у відповідності з ідеалами та цінностями доби; проаналізувати феномени впевненості, довіри, переконаності як різновидів віри, вказати на їх світоглядну зумовленість і взаємозв'язаність.

Виклад основного матеріалу. Осмислення онтологічних та епістемологічних чинників людського буття надає підстави стверджувати, що вона відтворює фундаментальну суперечність трансцендентного та іманентного у якості реальності та реалії, тим самим актуалізує можливість людини, формує одухотворений простір, поціновується як екзистенціал людського буття. Нагальна потреба створення цілісної концепції віри та досягнення її засад, які пронизують всю історію філософії,

дають змогу виокремити два основні парадигмальні підходи в її осмисленні: логіко-гносеологічний з комплексом теоретичних концептів (спосіб пізнання істини) та світоглядно-екзистенціальний з комплексом принципів та цінностей (спосіб людського існування). Очевидно, що віра не зводиться до релігійних, політичних, художніх, соціально-освітніх, моральних настанов, а в розмаїтті своїх виявів супроводжує людину в осмисленні внутрішньої логіки подій в межах зовнішнього їх розгортання, є духовною потребою в життєвій опорі. Ідеологічною (у будь-якій інституції) полярністю віри, що втратила теоретико-світоглядні орієнтири у культурно-антропологічному просторі, стає фанатизм або схиблена віра, заснована на тривозі чи страхіві.

Будучи екзистенціальною реальністю, віра виявляється онтологічною передумовою істинного (вірного) буття, що й обумовлює безумовну цінність і сенсожиттєву визначеність віри. Формою вирішення характерної для людської життєдіяльності суперечності між трансцендентним та іманентним, вічним і тимчасовим, сутнісним і повсякденним віра виступає як особлива діяльність, що поєднує раціональність та чуттєвість через волю і виявляється фундаментальним чинником людського буття.

Повсякчас вирішуючи суперечність між конечністю та нескінченністю людини, віра слугує межовим станом свідомості на противагу безодні, виступає світоглядною настановою, що ідентифікується з граничними засадами людського існування. Об'єкт віри має значення за формою, а за змістом – суб'єкт, тобто її носій, є визначальним елементом у світогляді, що формує образ реальності. Тож, за своєю природою віра – це переконання, концептуальний аналіз якого вказує на необґрунтованість контрверзи віра – розум. Адже будь-яка доцільна діяльність з необхідністю змушує особистість логічно обґрунтовувати майбутні вчинки, що прогностично відображаються у свідомості не стільки як обмірковування їх особливостей і причин, скільки як відтворення тенденцій і моделювання можливих наслідків. Відтак, наш досвід є екзистенціальною та соціокультурною передумовою світогляду. Ставленням людини до світу у формі істинних тверджень, так само й неістинних як істинних або ймовірно істинних, демонструється переконаність в їх дієвості та незворотності. Раціоналізм та ірраціоналізм у цьому контексті виступають протилежними методологічними настановами.

Епістемологічний зріз проблеми фіксує віру як атрибут мислячого духу, незнищенну характеристику самосвідомості. Дослідження різновидів віри виявляє той факт, що вона не протистоїть знанням, позаяк сама є життєвим знанням, постулатом, сентенцією, а її діалектичною протилежністю виступає сумнів. Цікаво, що поняття хибного знання у контексті віри відсутнє. Категорії омани, помилки, похибки, нещирості, неправди, брехні тощо є гносеологічними «супротивниками» категорії віри, агностицизм і скептицизм – логічними антиподами віри.

Віра маніфестує інтегруючу здатність через інтуїцію вибудовувати і втілювати світоглядний ідеал, надає суб'єктивно-віртуальному світові такої ж реальності, як і матеріально-чуттєвому, утворюючи підстави для реалізації можливості. Сподівання виступає квінтесенцією будь-якого концепту визначеного духовного зусилля, у якому поєднання відносного й абсолютного теоретично виявляється як ймовірність, а практично як щастя. Віра є домінуючою «інтелектуально-вольовою» емоцією у людському житті.

Підґрунтям віри є мрія, яка визначає духовні орієнтири та способи самореалізації. Виступаючи критерієм одухотвореного ставлення до світу, мрія формує засади людського способу існування. Радістю, екстазом, піднесенням, наснагою чи тугою, сумом, нудьогою від здійснення або нездійсненності задуму наповнюється людське існування через переживання. Віра маніфестує себе у подвоєному світі як засадниче духовне почуття. Вона – креативна за визначенням, позаяк її змістом є інтелектуальна потреба людини позбавитися самотності та онтологічного страху перед небуттям. Довіра та зневіра, впевненість і розпач, переконаність і розгубленість є антиподами

у світовідношенні. Світоглядна культура як особистості, так і спільноти формується випробуванням сили людського духу через міру відповідальності за встановлення межі індивідуального та колективного інтересу, що виявляється у граничному бутті єдиним принципом гармонізації особистих, групових та загальнолюдських цінностей. Вірність є надійним способом виходу із духовних криз, що повсякчас супроводжують суспільне життя. Аксіологічною полярністю віри є цинізм і нігілізм.

Демаркація вищевикладених понять дозволяє відкрити принципову обставину: сутнісною потребою особистості є творення і поступове відтворення в екзистенції ідеалів, що набувають форми мети та самобутніх способів її реалізації. Віра фіксує родову потребу людини в ідеалізуючій діяльності, що втілюється через творчість і виявляється віротворенням. Предмет віри завжди є символом людського світовідношення. Адже людські стосунки наповнені неусвідомленими бажаннями, хиткими переконаннями чи неочевидними образами. Ірраціональне відношення, відчуття впевненості чи непевності, є суттєвим підґрунтям людського спілкування. Суперечливість сутнісного та суцього в Собі змушує людину шукати порятунку у безумовній цінності Іншого, прагнучи до цілокупності. Маргінальність, конформізм, байдужість з одного боку та віра у єдності з надією і любов'ю – з іншого створюють екзистенціальну ситуацію вибору, нестійку рівновагу людяності, мотивує людське буття-у-вірі або руйнує, знецінює свободу як фундаментальну характеристику людського буття.

Історико-філософський підхід дозволяє реконструювати процес самоідентифікації віри від античності до сьогодення. Як особлива інтенція, віра модифікується у різних просторово-часових вимірах, формує дієву впевненість в очікуваному, тим самим виявляє темпоральний характер, спрямовує життєві події із плінного у вічне. Психологічний час є рівноцінним фізичному і відзначається ототожненням внутрішньої і зовнішньої динаміки духу у вигляді переконаності у минулому, довіри у теперішньому і впевненості у майбутньому.

Віра є не лише релігійним явищем, а феноменом культури загалом, екзистенціалом, соціокультурною настановою, філософською категорією тощо. Це свідчить про присутність віри у кожній формі суспільної свідомості та галузей знань, незалежно від їх світоглядної спрямованості, де вона усвідомлюється як фундаментальний духовний чинник людського буття, що з необхідністю супроводжує особистість на шляху осмислення меж власного існування; в процесі такого осмислення соціокультурні стереотипи, ідеологеми, аксіоми, гіпотези, традиції виступають корелятами віри.

Віра є екзистенціалом, який зумовлює трансцендування в людському бутті; це дає змогу усвідомити її як умову виходу за межі проблемних та кризових ситуацій, а марновірство та фанатизм як замкненість в цих межах. Можливістю віри є мрія, що визначає духовні орієнтири та способи самореалізації кожної людини. Виступаючи критерієм одухотвореного ставлення до світу, віра формує засади людського способу існування через переживання реалізованості чи нереалізованості проєктів життя.

Запропоноване поняття «віротворення» визначає специфічну діяльність людини, змістом якої є вирішення суперечностей між духовним і душевним, праведним і грішним, усталеним і плінним, універсальним та унікальним. Це надає змогу розгорнути поняття «подієвість віри», яке фіксує особливу здатність людини сприймати належне як суще, бажане як дійсне, роблячи віру безумовною цінністю у царині творення себе і світу.

Теоретико-пізнавальний підхід до віри репрезентує пошук ефективного доведення істини, а світоглядно-антропологічний передбачає пошук гармонії людського співіснування. В обох царинах основою осягнення людиною світу є мудрість віри: у першому вимірі як здатність раціонально обґрунтовувати та оптимізувати людське ставлення до світу, у другому – як первинний акт переживання та екзистенціальну потребу.

Віра має динамічну природу. На основі аналізу її просторово-часових модифікацій обґрунтовуються темпоральні вияви віри, що мають різновекторну спрямованість: переконаність – у минуле, довіра – у теперішнє, впевненість – у майбутнє. Це дає можливість позиціонувати віру як трансцендування за межі сучасного через відтворення неповторного минулого і невизначеного прийдешнього.

Екзистенціальною протилежністю віри є сумнів, а не знання. Таке тлумачення через контрверзу зневіри надає вірі статус переконання, що уможливорює поєднання світовідчуття і світорозуміння. Віра формує підґрунтя для продуктивної боротьби за людське життя, створює альтернативу страху перед непевністю. Сподівання, впевненість, які протистоять екзистенціальним ситуаціям розгубленості та розпачу, визначають паритет між здатністю вірити та скепсисом, що постає гносеологічною протилежністю віри.

Розум не протистоїть вірі, а доповнює, актуалізує її, репрезентуючи як сутнісну характеристики креативності та пасіонарності, що виявляється мірою переконаності у реальності трансцендентного виміру буття людини та світу. Екзистенціальні ситуації та кризи, що супроводжують віру, спонукають до виходу за межі буденного, що породжує впевненість у власних можливостях. Тут віра виступає особливою формою міркування, що часто суперечить «здоровому глузду», наповнюючись «креативним безумством» – підґрунтям евристичного самоствердження людини.

Висновки. Віра виступає глибинною передумовою, межею рівноваги наявного-матеріального і духовного світів, феноменом, що конститує зрілість та плідність людського існування. Суперечлива природа віри полягає в її мудрій здатності спиратися як на власний життєвий досвід, так і не критично сприймати чужий. Це дозволяє осмислити марновірство та віру як феномени буденного і граничного буття людини.

Людське буття-у-вірі відбувається через взаємодію раціонального та ірраціонального, що розкриває значущість віри як особливої духовної діяльності з інтенцією у вічне. Віра виступає засадничим актом вибору між справжнім та ілюзорним, імперативним та свавільним, а тому є способом взаємодії наявного та уявного. В антиципації, маніфестуючи інтегративний потенціал через волю надавати суб'єктивно-віртуальному світові такої ж реальності, як і матеріально-чуттєвому, через інтуїцію втілювати ідеал, тим самим утворювати вірою специфічно людське буття – майбуття.

Необхідність подальшого дослідження екзистенціальної мудрості віри передбачає пошук форм її вкоріненості у соціалізацію особистості, яка долучається до загальнолюдських цінностей через віротворення. Результати нашого розмислу можуть мати теоретико-методологічне та освітньо-одухотворююче значення для різних царин гуманітарного знання, зокрема, для окреслення «наснажливого» статусу віри як у культурно-антропологічному, так і в особистісно-психологічному вимірах. Ствердження віри як абсолютної цінності орієнтує людину на світле майбутнє, прагне оптимізувати уявлення про межі власних можливостей: мудро зваживши, що в цьому світі залежить від неї, а від чого залежить вона сама, мужньо і натхненно гармонізувати стосунки із завжди бурхливим, невизначеним, хаотичним Світом через віру в ідеали Істини, Добра і Краси [8].

БІБЛОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Бердяев Н. Философия свободы. Смысл творчества / Н. Бердяев – М. : Издательство «Правда», 1989. – 605 с.
2. Бубер М. Два образа веры / М. Бубер – М. : АСТ, 1999. – 588 с.
3. Киселиця С. В. Віра як екзистенціал людського буття. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09. 00. 01 – онтологія, гносеологія, феноменологія / С. В. Киселиця. – Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. – Київ, 2013. – 19 с.
4. Кьеркегор С. Страх и трепет / С. Кьеркегор. – М. : Республика, 1993. – 387 с.
5. Малеев С. Н. Понятие веры / С. Н. Малеев. – К. : Стило, 2008. – 142 с.

6. Шинкарук В. І. Методологічні засади філософських учень про людину / В. І. Шинкарук // Філософська антропология: екзистенціальні проблеми. – К. : Стилос, 2000. – С. 8-49.
7. Ясперс К. Философская вера / К. Ясперс // Смысл и назначение истории. – М. : Издательство политической литературы, 1991. – 526 с.
8. Kyselytsia S. Existential Wisdom Of Belief / S. Kyselytsia // American Journal of Scientific and Educational Research, 2014, No. 2. (5) (July-December). Volume II. «Columbia Press». New York, 2014. – P. 478-487.

REFERENCES:

1. Berdyayev N. Filosofiya svobody. Smysl tvorchestva [The philosophy of freedom. Meaning of Creativity]. – М. : Izdatel'stvo «Pravda», 1989. – 605 p.
2. Buber M. Dva obraza very [Two images of faith]. – М. : AST, 1999. – 588 p.
3. Kyselytsia S. V. Vira yak ekzystentsial lyuds'koho buttya. Avtoreferat dysertatsiyni na zdobuttya stupenia kandydata filofs'kyh nauk za spetsial'nisty 09. 00. 01 – ontologiya, gnoseologiya, fenomenologiya [Faith as existential human being. Thesis for the degree of candidate of philosophical sciences, specialty 09. 00. 01 - ontology, epistemology, phenomenology]. – К. : Instytut filisofii imeni G. S. Skovorody NAN Ukrainy. 2013. – 19 s.
4. K'yerkegor S. Strah i trepet [Fear and Trembling]. – М. : Respublika, 1993. – 387 s.
5. Malyeyev S. N. Ponyatiye very [The concept of faith]. – К. : Stylos. – 142 s.
6. Shynkaruk Volodymyr. Metodologichni zasady filisofs'kyh uchen' pro lyudynu // Filisofs'ka antropologiya: ekzystentsial'ni problem [Methodological principles of philosophical doctrines of man]. – К. : Stylos. – S. 8-49.
7. Yaspers K. Filisofskaya vera [Philosophical faith] // Smysl I naznacheniy istorii. – М. : Izdatel'stvo politicheskoi literatury, 1991. – 526 s.
8. Kyselytsia S. Existential Wisdom Of Belief // American Journal of Scientific and Educational Research, 2014, No. 2. (5) (July-December). Volume II. «Columbia Press». New York, 2014. – P. 478-487.

Киселица С. В., кандидат философских наук, доцент, доцент кафедры философии и социально-гуманитарных дисциплин Черниговский национальный технологический университет (Чернигов, Украина), E-mail: ksvim37@gmail.com

Вера как феномен человеческого бытия

Аннотация. Анализируются онтологические и эпистемологические измерения веры, её корреляция с экзистенциалами отчаяния и сомнения. Феномен веры оказывается трансцендированием за пределы настоящего в неповторимое прошлое и неопределённое будущее через аксиологическое и логическое моделирование целостного человеческого бытия. Введенное понятие «веросозидание» обозначает конструктивную духовную способность и является особой идеализирующей деятельностью человека, мудрым выходом из проблемных жизненных ситуаций, символом внутренней силы её носителя.

Ключевые слова: вера, веросозидание, экзистенциал, отчаяние, сомнение, уверенность, доверие, убежденность.

Kyselytsia S., PhD in philosophical sciences, docent, associate professor of the Department of Philosophy, Social and Humanities Chernihiv State Technological University (Chernihiv, Ukraine), E-mail: ksvim37@gmail.com

Belief as phenomenon of human being

Abstract. Belief – integrative expression of the human attitudes toward the world, which is identical to the presence of consciousness in particular part of life and is not limited to religious, political, artistic, scientific installations, and with the need to accompany a person in the way of understanding the boundaries of existence, where beliefs, ideological axioms, images appear its species.

The problem of correlation of the material and spiritual worlds, creates prerequisites of deep belief as a specific phenomenon of the limit of human existence, create an alternative opportunity to confront the chasm, emptiness, finiteness. It is also an attempt to analyze the epistemological measure of belief. The author argues that the categorical opposite of belief is not knowledge, but doubts, thereby providing the status of ideological belief of the truth - the belief that allows to connect the attitude and perception of the world, to transform them into a worldview.

Belief recognized as a productive way out from problems in life, superstition and fanaticism as closure within them. Belief is treated as separate idealizing activity that connect existence

and transcendence. The theoretical part of the research contains a project of the ontological and epistemological understanding of belief as a special spiritual activity, which is characterized by the unity of transcendence and existence. The author analyses the main precepts and aspects of manifesting belief and its connection with the concept of despair and doubt. An attempt is made to determine the place, role and means of a personal belief's creation in the historical of humanity, which leads to examining the contraposition of belief and despair.

Investigated temporal expressions of belief, with varied focus: conviction - in the past, and trust - in the present and persuasion - in the future. Belief is the process of transcending the limits of the present in a unique past and an uncertain future by axiological and logical modeling of integral human being.

Key words: belief, creation of belief, existential, despair, doubt, conviction, trust, persuasion.

УДК 101.8+ 37.011.32+364.446

Кірик Т. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов та соціально-гуманітарних дисциплін
Київського медичного університету Української асоціації народної медицини
(Київ, Україна), E-mail: kirikt@ukr.net

СПРОБИ ВІДНОВЛЕННЯ НЕОГУМАНІЗМУ НА ПОСТРАДЯНСЬКИХ ТЕРЕНАХ

Анотація. У наявних прогнозах розвитку людства наголос зроблений на політику, економіку і техніку, але значний позитивний внесок нададуть також системи освіти і гуманітарні науки. Детально розглянуто ставлення до ідей гуманізму в СРСР, пояснено причини відмови від використання німецького варіанту неогуманізму. Викладено еволюцію поглядів на роль гуманізму після II світової війни, відзначено досягнення американця П. Куртца і його колег у реанімації неогуманізму. Досліджено вплив цих досягнень на розвиток нового гуманізму на пострадянських теренах. Відзначено діяльність Російської гуманістичної спілки і вказано на нові труднощі в її діяльності. Запропоновано розвивати неогуманізм в науці та освіті України. Відзначено перспективність українського винаходу - поняття ноотехнології, ноогуманізм та ін.

Ключові слова: криза цивілізації, італійський гуманізм, німецький неогуманізм, Римський клуб, неогуманізм Пола Куртца, Російська гуманістична спілка, ноотехнології, ноогуманізм.

Постановка проблеми. Незаперечним є факт загострення екзистенціальних загроз для усього людства і концентрація пропозицій виходу з кризи на шляхах розвитку економіки і виробництва (винайдений навіть новий термін – «зелена економіка»). Наша стаття розглядатиме ці ж проблеми з іншого боку – філософських та ідеальних, моральних засад життєдіяльності та різноманітних учень. Проголошена в її заголовку тема стосується не тільки «боротьби протилежностей (пролетарського інтернаціоналізму vers класичного гуманізму)», а й містить у собі виразну суперечність у використанні головних термінів, що веде до логічного запитання – а чи узагалі існувала потреба в організації якимись радянськими науковцями руху на користь неогуманізму? Чи не були б ці кроки одразу ж визнані негативними і шкідливими вищими державними політичними органами?

Відповіді на ці й подібні запитання ми вважаємо не тільки цікавими з точки зору розвитку філософії освіти, а й перспективними для застосування в Україні, яка платить дуже високу ціну за своє прагнення стати частиною об'єднаної Європи не тільки через географічне розташування, а й завдяки історії, культурі, науці та освіті, типово європейському світогляду та високій подібності архетипів поведінки. Аналіз тематики нових філософських, педагогічних і соціологічних праць українських науковців свідчить про маргінальність досліджень «неогуманізму» (подібні статті є винятком). Це дає нам змогу стверджувати, що обрана тема є достатньо актуальною і має хороші перспективи на досягнення корисних результатів.